

Mon ikke altid det har været svært at tro på Gud?

INTERVIEW: Søren Ulrik Thomsen er en af dansk lyriks betydeligste digtere. De senere år har han med bl.a. debatbogen ”Kritik af den negative opbyggelighed” taget del i den offentlige debat. Det er i den forbindelse IKON har sat ham stævne. Emnet er kristendom og modernitet.

Af ANNE KRABBE-POULSEN

Intet er tilfældigt. Digteren tager et ord, et ords lyd og dets placering alvorligt. Det er måske derfor Søren Ulrik Thomsen har valgt formen at besvare mine spørgsmål skriftligt. Han er et sprogmand, en ordkunstner. Så når journalister spørger, om han ikke kan sige, det han mener, med andre ord, svarer han ikke overraskende: ”Nej, så siger jeg jo netop noget andet!”.

Vi mødes dog alligevel i den virkelige virkelighed på Temple Bar på Nørrebro. Bemærk stedets navn Temple Bar til emnet kristendom og modernitet. Tilfældigt? Næppe. Det er ingen hemmelighed at interviewer nu møder sit digteridol med hans seneste digtudgivelse i tasken, Rystet Spejl, der venter på at blive signeret.

Vi lever på to etager samtidigt

Hvordan kan du være kristen og moderne på samme tid?

- Fordi mennesket for mig at se altid lever på to etager samtidigt. På denne ene er vores vilkår bestemt af præcis det sted

og den tid, hvor vi lever her og nu - for vores vedkommende: Et bestemt sted i den vestlige verden anno 2011. De vilkår er helt unikke og meget forskellige fra, hvordan mennesker levede samme sted for bare 30 år siden. Men på den anden side deler vi jo også altid nogle grundvilkår med ethvert menneske til enhver tid hvor som helst i verden. Vi lever både i en verden, der konstant forandres, og på helt uforanderlige betingelser.

- Når jeg læser et 500 år gammelt persisk digt, er det jo ikke mærkeligt, at det rummer passager, jeg ikke forstår. Nej, det mærkelige er da så meget af digtet, jeg straks forstår.

- Samtidig med, at vi skal tage stilling til, for eksempel hvordan den nye informationsteknologi gennemgribende forandrer hverdagen, skal vi jo også forelskes, og forlades og være en synder og alligevel glædes over livet og frygte ensomheden og døden, som man altid har skullet. Størrelser som ingen samfundsudvikling har ændret en tøddel på, men som teologien til gengæld altid har forholdt sig til, og som man havde noget lige så klogt at sige om for 2000 år siden, som man har i dag.

Er der en indbygget konflikt, eller er kristendom og modernitet forenelige?

- Der er altid en konflikt mellem kristendommen og en hvilken som helst samtid. Det Nye Testamente er jo ikke mindst

Foto: Morten Holtum, 2011

en lang række beretninger om sammenstød mellem Kristus og omverdenen, for konflikten med verden er indbygget i kristendommen. Eftersom Kristus på én gang var sand Gud og sandt menneske, er han det eneste menneske nogensinde, der har været syndfrit og derfor også den eneste, der har kunnet leve op til Bjergprædiken og de andre radikale fordringer i evangelierne. Vores vilkår er at være syndere, der har svært ved at tro på nåden. Og det er i sig selv at være i en konflikt.

- Selvom kristendommen tidligere var langt mere integreret i samfundets selvforståelse, tror jeg ikke, at der i moderniteten er en større konflikt mellem mennesket og evangeliet, end der altid har været. Mennesker, der tiljuble moderniteten og sekulariseringen, deler jo i virkeligheden en mærkelig guldalderkonstruktion med dem, der omvendt begræder den: Nemlig at tro, at der engang har været et sammenhængende 'enhedssamfund', hvor alle uden videre troede på Gud. Men mon ikke det altid har været svært at tro på Gud? Det er nok derfor, at der fra Første Mosebog og frem står, at man skal.

Konflikten med verden er indbygget i kristendommen

Hvad er det for et gudsbillede eller kristendomsforståelse, der forudsættes for at leve både i en moderne og religiøs verden?

- Det er et alt for stort spørgsmål, som jeg slet ikke har teologisk dannelse til at give mig i kast med. Men jeg bilder mig ind, at jeg, både hvad gudsbillede og kristendomsforståelse angår, i grunden er ret ortodoks. Og når det kan lade sig gøre, er det nok netop, fordi jeg ikke slår de to etager - den moderne og den

religiøse - sammen til én. Men måske vil en fagmand have en helt anden vurdering af min amatørteologi.

Dagliglivets og kirkens rum

I "Kritik af den negative opbyggelighed" har du skrevet, at det er galt, når væggen mellem kirkens rum og de rum, vi lever vort daglige liv i, væltes ned. Hvorfor?

- Jeg definerer mig selv som en moderat højkirkelig. Med moderat mener jeg, at jeg ikke som mange højkirkelige er på kulturpessimistisk kant med den moderne verden, ligesom jeg heller ikke har noget imod kvindelige præster, homoseksualitet, vielse af fraskilte o.s.v. Og med højkirkelig mener jeg, at højmesse og nadverens sakramente står i centrum for mit trosliv. Ligesom jeg betragter præsteembedet som helligt, selvom præstens person selvfølgelig ikke er det, opfatter jeg kirkerummet som helligt og gudstjenesten som en højtidelig undtagelsessituation. At der er forskel på kirkens og hverdagens rum, er ikke det samme som, at der ikke er en sammenhæng: Alt det jeg evner, tager jeg med mig hjem fra højmesse og forsøger at føre ud i livet. Men eftersom vi er ufuldkomne, må vi også næste søndag hen i kirken, og hvis den stadig skal være kirke, må dens hellighed respekteres, så Guds Hus ikke gøres til endnu et forsamlingshus, men et sakralt rum reserveret til, at vi en time hver søndag kan sætte vores eget forstumlede liv i relation til noget større.

- Og omvendt ville jeg for eksempel slet ikke bryde mig om, at min private bolig skulle fyldes med religiøse artefakter: Det ville både være en desakralisering af de symbolske genstande at befinde sig mellem opvask og snavsetøj og en umenneskelig-gørelse af min stakkels lejlighed, hvor jeg lever mit forvirrede dagligliv i rod og tilfældighed. Man skal sætte sit relative liv i

Vi lever både i en verden, der konstant forandres, og på helt uforanderlige betingelser

Temple Bar på Nørrebro, København, hvor Anne Krabbe-Poulsen mødte digteren Søren Ulrik Thomsen til en snak om at være både kristen og moderne. Om at *leve på to etager samtidigt*, som Søren Ulrik Thomsen beskriver det. Foto: Anne Krabbe-Poulsen

.... 6

forhold til det absolutte, men ikke blande de to størrelser sammen.

Hvis religionen handler om det uforanderlige og det politiske om det foranderlige, bliver religionen/Gud så ikke statisk? Er Gud ikke også foranderlig?

- Når politik og religion befinder sig på hver sin etage, er det fordi, politik retter sig imod rationelt at forstå og aktivt at ændre de vilkår, vi kan forbedre. Mens religion forholder sig til det ufattelige og uforanderlige. Kærligheden og døden, for eksempel.

- Vi lever i det foranderlige og ubestandige, men Gud er det absolutte, et punkt uden for tid og sted, vi kan sætte det relative i forhold til. Hvis også Gud var underkastet relativiteten, hvordan skulle vi så kunne kaste vore bekymringer på Ham? Men "Gud er Gud, om alle land lå øde, / Gud er Gud, om alle mand var døde", som Petter Dass skriver. Når vi skal "arbejde til Guds ære", er det fordi, vi skal bruge netop dé evner og dén styrke, vi hver især har fået skænket af Gud - også i perioder, hvor det ikke giver mening, også når vi møder strabadser og modstand fra andre mennesker, for i sidste ende arbejder vi hverken til ære for os selv eller for andre, men for en instans, der ligger helt udenfor det relative.

- At Gud så at sige 'skanderede historien' ved på et vist tidspunkt at lade sig føde ind i verden, er for mig at se ikke ensbetydende

med, at Han er foranderlig, for Kristus har altid og vil altid eksistere: Han er Alfa og Omega, begyndelsen og slutningen.

Tro og værdier

Forandrer troen på Gud mennesket? Hvordan forankrer troen sig i din dagligdag?

- Jeg kan godt være bekymret for, at det kan føre ind i en selvoptaget blindgyde at beskæftige sig alt for meget med de spørgsmål. Jeg skelner imellem at være from og at være hellig. En from mand ved ikke, at han er det - det er han bare, mens en hellig så at sige hele tiden befamler sig selv. Og hellighed i denne forstand er jo langt fra forbeholdt troende. Man kan sammenligne hellighed med sentimentalitet, der jo defineres som 'den anden tåre', hvor den første tåre fældes over det sørgelige, mens den anden falder af rørelse over den første. Så jeg synes, at man simpelthen skal lytte til evangeliet og forsøge at tage det til sig så godt man kan, og så overlade virkningen til Gud: "thi findes noget godt i mig / det alt jo virket er af dig".

Har tro noget med holdninger og værdier at gøre?

- Selvom jeg selvfølgelig i mit lønkammer må spørge til, om mine politiske synspunkter nu også kan være i overensstemmelse med min tro, skal jeg ikke over for andre mennesker begrunde dem i religionen. Det ville jo være at tage Guds navn

forfængeligt: "Mit politiske synspunkt er rigtigere end dit, fordi det er sanktioneret af Gud". Og ligesom man skal passe på med at begrunde sine politiske holdninger i kristendommen, skal man afholde sig fra bedømme andres tro ud fra deres politiske tilhørsforhold.

- Jeg er sikker på, at alle troende ærligt og alvorligt forsøger at tænke deres politiske holdninger og øvrige værdier i forhold til evangeliet – men det er jo også tydeligt, at de kommer til vidt forskellige konklusioner. Så nej – der er ikke nogen entydig vej fra tro til værdier.

- Nogle mennesker deler jeg tro, men ikke værdier med, ligesom der findes mennesker, med hvem jeg deler værdier, men ikke tro.

- Og det er i øvrigt en ting, jeg virkelig godt kan lide ved Folkekirken, at jeg her kan sidde på kirkebænken ved siden af et menneske med helt andre politiske og sociale og kulturelle værdier end mine. Vi lytter til evangeliet, drager vores forskellige konklusioner og går derefter ud i verden og gør det hver især, så godt vi kan.

- Adskillelsen af kirke og stat i USA har jo ikke ført til en adskillelse af religion og politik – tværtimod er de amerikanske kirker ekstremt politiserede og et meget langt stykke hen ad vejen delt i højre- og venstrefløjskirker. Og når man sidder på en amerikansk kirkebænk, må man jo spørge: Er vi kun fælles om troen her, eller er vi i lige så høj grad mødt op, fordi vi deler politiske synspunkter og kulturelle værdier?

Moderniteten har ikke særstatus

Din tænkning synes at ligge stor vægt på at skille ting ad. Hvordan finder du sammenhæng i disse sondringer?

- Jeg er ikke optaget af tvinge alt til at danne sammenhæng, og jeg fortolker ikke alting ind i en kristen forståelsesramme. Men som det fremgår af mine essays i "Kritik af den negative opbyggelighed", som jo er rene bekendelsesskrifter, har jeg omvendt heller ingen berøringsangst over for at se ting i en kristen optik, hvis det spontant giver mening for mig.

Fordrer det et vist intellektuelt overskud at kunne være moderne og kristen på samme tid?

- Heller ikke i dette spørgsmål tror jeg, at moderniteten har en særlig status, for evangeliet er og har til alle tider været en fordring og en udfordring. Og afhængigt af hvordan den enkelte nu er disponeret, kan man forholde sig til kristendommen intellektuelt, følelsesmæssigt, intuitivt, handlende, men det vil altid kræve, at man overvinder den menneskelige dovenskab.

Globalisering og multikulturelle tendenser præger samfundet i dag. Kan du blive inspireret og fascineret af andre religiøse traditioner end den kristne?

- Selvom min tro hører hjemme i den kristne kirke, er der da en rigdom af erkendelse i andre religioner. Foran mig ligger en fantastisk smuk og klog tekst fra Tao Te King, som jeg skrev af på min skrivemaskine for mere end femogtyve tilbage. Og den har ligget her på mit arbejdsbord og været til daglig inspiration lige siden.

- Forskellen er, at jeg betragter denne taoistiske tekst som særdeles indsigtsfuld, men indstiftelsesordene anser jeg for helige.

Tid til at fundere

Man kan næsten ikke andet end at føle sig forkælet som læser, når Søren Ulrik Thomsen sætter ord på. Det er lækkert sprog! Sprog, der skaber en verden, der nu er tid til at fundere over.

Det vækker tanker hos mig, at moderniteten ifølge Søren Ulrik Thomsen ikke tildeles nogen særstatus, da evangeliet er og altid har været en fordring og udfordring for mennesket. Dette vil jeg tillade mig at stille spørgsmålstegn ved. Mon ikke det er sværere at være troende på modernitetens præmisser? Søren Ulrik Thomsen taler i en eksistentiel diskurs og mener ikke umiddelbart, at det samfundssociologiske perspektiv har afgørende indflydelse på det at være troende. Det synes svært at udtale sig generelt om menneskets forhold til evangeliet før oplysningstiden på et eksistentielt plan, men på et samfundsmæssigt plan var religionen og Gud en del af forklaringsmodellen, som mennesket ikke kunne tænke sig ud af. I dag fødes vi ind i refleksivitetsverden. En verden fuld af valg, da præmissen for det moderne menneske er: 'du har en anden mulighed'.

Derudover eksisterer der i dag et begreb om et liv uden en gud. Og måske er det det springende punkt, for hvis mennesket ikke har et begreb om noget, eksisterer dette 'noget' ikke! Det førmoderne menneske havde ikke et begreb om en verden uden for en religiøs forståelsesramme - underordnet, hvor meget det så forholdte sig til den. Men vi har i dag et begreb om en verden og et liv uden for den religiøse diskurs, og det kan udgøre grundlaget for, at det kan være sværere at være troende på modernitetens præmisser. Søren Ulrik Thomsens eksistentielle svar er ganske forførende. Men er det eksistentielle svar også en smule bekvemt?

Jeg forlader Temple Bar med min nysignerede digtsamling. I godt lune.